

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBEI ATSIŠAKANT KOMPENSUOTI VAIKO PAVĖŽĖJIMO IŠLAIDAS TYRIMO

2020 m. lapkričio 3 d. Nr. (20)SN- 117)SP-86
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2020 m. rugpjūčio 28 d. gautas pareiškėjo (toliau – Pareiškėjas)¹ skundas dėl galimos diskriminacijos viešųjų paslaugų teikimo srityje. Pareiškėjas nurodė, kad jo nepilnametis negalią turintis vaikas (toliau – Vaikas)², kuriam nustatyti specialieji poreikiai, mokosi Vilniaus mieste esančioje (*duomenys neskelbtini*) (toliau vadinama ir Konservatorija). Pareiškėjas teigia, jog Vilniaus rajono savivaldybė (toliau vadinama ir Savivaldybe) atsisako Vaiko tėvams kompensuoti Vaiko vežiojimo į Konservatoriją nuosavu automobiliu išlaidas.

Pareiškėjo teigimu, Vaikas, kuris gyvena Vilniaus rajone, turi teisę ugdytis pagal savo gebėjimus. Vilniaus rajone nėra galimybės ugdytis muzikos kartu su kitais bendrojo lavinimo dalykais, todėl Vaikas lanko ugdymo įstaigą Vilniaus mieste.

2020 m. spalio 2 d. raštu Nr. (20)SN-133)S-536 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Vilniaus rajono savivaldybės administraciją, prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus, ar Vilniaus rajono savivaldybės administracija gali patvirtinti šiame rašte nurodytas aplinkybes; ar Vilniaus rajono savivaldybės administracija atsisakė tenkinti Pareiškėjo prašymą sudaryti Vaiko vežiojimo į minėtą mokymosi įstaigą sutartį arba kompensuoti Vaiko tėvams vežiojimo nuosavu automobiliu išlaidas; dėl kokių priežasčių; kokie teisės aktai tai numato.

¹ Pareiškėjo vardas ir pavardė Tarnybai žinomi.

² Vaiko vardas ir pavardė Tarnybai žinomi.

Paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus, įskaitant susirašinėjimo su Pareiškėju dokumentus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2020 m. spalio 21 d. gautame Savivaldybės administracijos rašte (toliau – Raštas) nurodoma, jog Savivaldybė 2020 m. liepos 27 d. gavo Pareiškėjo prašymą „Dėl transporto išlaidų kompensavimo nuosavu transportu sutarties sudarymo“ (toliau – prašymas), kuriame nurodė, kad jo Vaikas, kuriam nustatytas neįgalumas ir dideli specialieji ugdymosi poreikiai, nuo 2020 m. rugsėjo mėnesio mokysis (*duomenys neskelbtini*) konservatorijoje, ir prašė sudaryti sutartį dėl transporto išlaidų nuosavu transportu Vaiką vežant iš gyvenamosios vietos iki švietimo įstaigos ir atgal kompensavimo.

Rašte rašoma, Savivaldybė išnagrinėjo Pareiškėjo prašymą ir 2020 m. rugpjūčio 25 d. raštu Nr. A33(1)-6244 pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad Pareiškėjo prašymas negali būti tenkintas. Pareiškėjas Savivaldybės sprendimo Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nurodyta tvarka neskundė.

Savivaldybė Rašte teigė, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu, savivaldybės, kurių teritorijoje yra švietimo ir vaikų globos įstaigos, savo nustatyta tvarka kompensuoja visas pavėžėjimo išlaidas: 1) kaimuose ir miesteliuose gyvenantiems bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų 9–12 klasių (gimnazijų 1–4 klasių), profesinio mokymo įstaigų ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams, šių mokyklų ar įstaigų darbo dienomis važiuojantiems į mokyklą ar įstaigą iki 40 km ir atgal mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais; neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams ši lengvata taikoma ir ne darbo dienomis; priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokinių pavėžėjimas kompensuojamas iki artimiausios atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos). Taigi, Pareiškėjo sūnui lankant Vilniaus rajono teritorijoje esančią ugdymo įstaigą, Savivaldybė pagal minėtą įstatymo nuostatą kompensuotų jo važiavimo viešuoju transportu išlaidas arba Savivaldybės nustatyta tvarka organizuotų jo pavėžėjimą mokykliniu autobusu, specialiuoju reisų arba kompensuotų tėvams vežimo nuosavu transportu išlaidas.

Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių pavėžėjimas Vilniaus rajono teritorijoje yra organizuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 34 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, jeigu jo tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, sudaromos sąlygos ugdytis arčiau jo gyvenamosios vietos esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokykloje arba bet kurioje valstybinėje, savivaldybės mokykloje, skirtoje mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių (mokyklą vaikui rekomenduoja pedagoginė psichologinė tarnyba), bei 36 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią mokinių, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į mokyklą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo ar bendrojo ugdymo programas (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), pavėžėjimą į mokyklą ir atgal organizuoja valstybinės ir savivaldybės mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), kitų mokyklų – savininkas (dalyvių susirinkimas) savo nustatyta tvarka ir atvejais.

Vilniaus rajono savivaldybės taryba 2013 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. T3-446 patvirtino Mokinių vežiojimo į mokyklą ir namus tėvų (globėjų), privačiu transportu tvarką, kurios 5 punktas reglamentuoja, kad mokinių, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į mokyklą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo ar bendrojo ugdymo programas (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), pavėžėjimo organizavimu į mokyklą ir atgal rūpinasi jų tėvai arba globėjai, pateikdami prašymą ir kitus reikiamus dokumentus, patvirtinančius vežiojimo būtinybę, mokyklos vadovui iki kiekvienų metų rugpjūčio 25 dienos. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (iki 21 metų), kuriems Pedagoginė psichologinė tarnyba rekomendavo specialųjį ugdymą, teikiamą kitos savivaldybės teritorijoje esančioje specialioje ugdymo įstaigoje, tėvai (globėjai) prašymą, pažymą dėl specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo ir kitus reikiamus dokumentus, patvirtinančius vežiojimo būtinybę, pateikia Savivaldybės administracijai. Jei tėvai (globėjai) neturi automobilio ir jų vaiką (globotinį) vežios kitas asmuo, prie prašymo turi būti pridėtas to asmens rašytinis sutikimas.

Taigi, pagal pirmiau minėtas teisės aktų nuostatas, Savivaldybė organizuoja pavėžėjimą vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgiantiems patiems atvykti į mokyklą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo ar bendrojo ugdymo programas (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), tačiau pavėžėjimas į kitų savivaldybių teritorijoje esančią ugdymo įstaigą yra organizuojamas tik tais atvejais, kai mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, specialųjį ugdymą, teikiamą kitos savivaldybės teritorijoje esančioje

specialioje ugdymo įstaigoje, rekomenduoja Pedagoginė psichologinė tarnyba ir tėvai pateikia pažymą dėl specialiojo ugdymosi ir (arba) švietimo pagalbos skyrimo.

Pažymėta, kad Pareiškėjo su prašymu pateiktoje Vilniaus pedagoginės psichologinės tarnybos pažymoje dėl specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo (*duomenys neskelbtini*) nebuvo nurodytos rekomendacijos jo vaikui teikti specialųjį ugdymą specialiojoje mokykloje (pažymoje rekomenduota pritaikyti bendrąsias programas bei numatytas švietimo pagalbos teikimas: logopedo, psichologo, socialinio pedagogo, specialaus pedagogo, mokytojo padėjėjo pagalba). Be to, atkreiptinas dėmesys, kad (*duomenys neskelbtini*) konservatorija, Vaiko pavėžėjimą į kurią buvo prašoma organizuoti bei kompensuoti važiavimo išlaidas, nėra specialioji mokykla (skirta judesio ir padėties, kalbėjimo ir kalbos, intelekto, regos, klausos, elgesio ir emocijų, įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams). Kadangi Vilniaus mieste esanti Konservatorija nėra Vilniaus rajono savivaldybės pavaldumo mokykla, Pareiškėjui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 36 straipsnio 2 dalimi, dėl jo sūnaus (vaiko) pavėžėjimo galimybių buvo rekomenduota kreiptis į Konservatorijos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančią instituciją, kuri nustato savo mokinių pavėžėjimo tvarką ir atvejus.

Savivaldybės administracijos Rašte informuojama, kad, pagal Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. sausio 31 d sprendimu Nr. T3-14 patvirtintą Vilniaus rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų aptarnaujamų teritorijų sąrašą, (*duomenys neskelbtini*) seniūniją aptarnauja Vilniaus rajono (*duomenys neskelbtini*) gimnazija, Vilniaus rajono (*duomenys neskelbtini*) gimnazija bei Vilniaus rajono (*duomenys neskelbtini*) gimnazija. Minėtose ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į Vilniaus pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas, mokiniams yra pritaikomos bendrosios programos bei teikiama švietimo pagalba (spec. pedagogo, logopedo, psichologo, socialinio pedagogo ir mokytojo padėjėjo pagalba).

Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad neformalusis švietimas nėra privalomas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 15 straipsniu jis tik papildo formalųjį ugdymą pagal bendrąsias programas ir yra laisvai pasirenkamas atsižvelgiant į vaikų / tėvų polinkius ir pageidavimus.

Rašte nurodoma, kad Savivaldybės teritorijoje veikia keturios formalųjį švietimą papildančios ugdymo įstaigos – Vilniaus rajono Nemenčinės muzikos mokykla, Vilniaus rajono Rudaminos meno mokykla, Vilniaus rajono Pagirių meno mokykla bei Vilniaus rajono savivaldybės sporto mokykla, kuriose mokiniams sudarytos galimybės įgyti ir nuosekliai plėtoti jų muzikinius, meninius ir sporto gebėjimus.

Rašte Teigiama, jog Savivaldybė neriboja Pareiškėjo sūnaus teisės ugdytis pagal jo gebėjimus. Tačiau remdamasi galiojančiais teisės aktais Savivaldybė negali kompensuoti Pareiškėjo sūnaus, gyvenančio Vilniaus rajono savivaldybės teritorijoje, pavėžėjimo į Vilniaus miesto teritorijoje esančią ugdymo įstaigą išlaidų.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Savivaldybė nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo.

Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės,

šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas,

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika,

kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimą, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Švietimo įstatymo 2 straipsnio 26 dalyje apibrėžiama specialiųjų ugdymosi poreikių sąvoka, pagal kurią specialieji ugdymosi poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

Švietimo įstatymo 14 straipsnyje nustatoma, jog mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo paskirtis – padėti mokiniui lavintis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, pripažįstant ir plėtojant jų gebėjimus ir galias. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas organizuojamas švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupės nustatomos ir jų specialieji ugdymosi poreikiai skirstomi į nedidelius, vidutinius, didelius ir labai didelius švietimo ir mokslo ministro, sveikatos apsaugos ministro, socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka (Švietimo įstatymo 14 str. 2 d.).

Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą atlieka Vaiko gerovės komisija. Mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų)

pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertina Pedagoginė psichologinė tarnyba ir specialųjį ugdymąsi skiria Pedagoginės psichologinės tarnybos vadovas, atskirais atvejais – mokyklos vadovas su tėvų (globėjų, rūpintojų) sutikimu švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka (Švietimo įstatymo 14 str. 3 d.).

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai, atskirais atvejais – mokyklos (klasės), skirtos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti (Švietimo įstatymo 14 str. 7 d.).

Švietimo įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, jeigu jo tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, sudaromos sąlygos ugdytis arčiau jo gyvenamosios vietos esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokykloje, profesinio mokymo įstaigoje arba bet kurioje valstybinėje, savivaldybės (regiono) mokykloje, skirtoje mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokyklą vaikui rekomenduoja pedagoginė psichologinė tarnyba.

Pagal Švietimo įstatymo 36 straipsnio 1 dalies nuostatas, mokiniai į atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymu (toliau – Transporto lengvatų įstatymas), vežami visuomeniniu transportu mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu, mokykliniu autobusu arba kitu transportu. Į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas. Mokinių vežimo mokykliniu autobusu tvarką nustato švietimo ir mokslo ministras.

Švietimo įstatymo minėto straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog mokinių, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į mokyklą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo ar bendrojo ugdymo programas (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), vežimą į mokyklą ir atgal organizuoja valstybinės ir savivaldybės mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), kitų mokyklų – savininkas (dalyvių susirinkimas) savo nustatyta tvarka ir atvejais.

Pagal Švietimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies nuostatas, neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais; formalųjį švietimą papildančio ugdymo paskirtis – pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas.

Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtinta, jog savivaldybės, kurių teritorijoje yra švietimo ir vaikų globos įstaigos, savo nustatyta tvarka kompensuoja visas važiavimo išlaidas kaimuose ir miesteliuose gyvenantiems bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų 9–12 klasių (gimnazijų 1–4 klasių), profesinio mokymo įstaigų ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams, šių mokyklų ar įstaigų darbo dienomis važiuojantiems į mokyklą ar įstaigą iki 40 km ir atgal mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais; neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams ši lengvata taikoma ir ne darbo dienomis; priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokinių pavėžėjimas kompensuojamas iki artimiausios atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1795 patvirtintas Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas), kurio 2 punkte nustatyta, jog savivaldybės vykdomoji institucija užtikrina kiekvienam savivaldybės teritorijoje gyvenančiam vaikui / mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo prieinamumą ir kokybę.

Pagal Aprašo 3 punktą, vaikų / mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – mokiniai), ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai, atskirais atvejais – mokyklos (klasės), skirtos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti.

Pagal Aprašo 6 punktą, mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą atlieka Mokyklos vaiko gerovės komisija, mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertina pedagoginė psichologinė tarnyba arba švietimo pagalbos tarnyba.

Aprašo 7 punkte nustatyta, jog mokiniui specialusis ugdymasis ir švietimo pagalba skiriami vadovaujantis Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašu, kai: pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo, vidurinio ugdymo bendrosios ir (ar) profesinio mokymo programos pritaikomos vadovaujantis Aprašo 10 punktu, siekiant sudaryti sąlygas įgyti atitinkamą išsilavinimą ir / ar kvalifikaciją (Aprašo 7.2 p.); mokinys turi būti ugdomas pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą, pagrindinio ugdymo individualizuotą programą ir socialinių įgūdžių ugdymo programą, kurios skirtos sutrikusio intelekto mokiniams (Aprašo 7.3 p.).

Aprašo 20 punkte nustatyta, jog mokiniui arčiau jo gyvenamosios vietos esančią ikimokyklinio ar bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą, atsižvelgdamos į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius ir mokyklos galimybes užtikrinti ugdymo kokybę, rekomenduoja pedagoginė psichologinė tarnyba arba švietimo pagalbos tarnyba.

Mokyklos, atsižvelgdamos į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, užtikrina ugdymąsi pritaikytoje ugdymosi aplinkoje, reikiamos švietimo pagalbos teikimą, aprūpinimą specialiosiomis mokymo priemonėmis ir ugdymui skirtomis techninėmis pagalbos priemonėmis mokykloje (Aprašo 21 p).

Savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. T3-446 patvirtintas Mokinių vežiojimo Vilniaus rajone tėvų (globėjų), privačiu transportu tvarkos aprašas (toliau – Vežiojimo tvarka), nustatantis mokyklų priešmokyklinių grupių ir 1–8 klasių mokinių, specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų, kurie gyvena toliau kaip trys kilometrai nuo mokyklos ir negali atvykti į mokyklą reguliaraus susisiekimo autobusais, specialiais reisais arba savarankiškai į artimiausią atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos vežiojimą tėvų (globėjų), privačiu transportu.

Mokinių, kuriems iki mokyklos daugiau nei trys kilometrai, pavėžėjimą organizuoja ir atsako mokyklos vadovas arba jo įsakymu paskirtas kitas administracijos darbuotojas (Vežiojimo tvarkos 4 p.).

Vežiojimo tvarkos 5 punkte nustatyta, kad, nesant savivaldybės teritorijoje specialių poreikių švietimo įstaigų, specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pavėžėjimo organizavimu rūpinasi jų tėvai arba globėjai, pateikdami prašymą, kitus reikiamus dokumentus, patvirtinančius vežiojimo būtinybę, savivaldybės administracijai iki kiekvienų metų rugpjūčio 25 dienos.

Mokyklų vadovai (atsakingi darbuotojai) iki kiekvienų metų rugsėjo 1 dienos (esant reikalui ir vėliau) išsiaiškina, kurie mokiniai ir kiek jų gyvena toliau nei trys kilometrai nuo mokyklos ir negali atvykti į mokyklą reguliaraus susisiekimo autobusais ar specialiais reisais, sudaro šių mokinių sąrašą (eilės numeris, vardas, pavardė, klasė, gyvenamoji vietovė, atstumas iki mokyklos), nurodo, dėl kokios priežasties kiekvienas iš jų negali pasinaudoti reguliaraus susisiekimo autobusais ar specialiais reisais. Sąrašas patvirtinamas mokyklos direktoriaus parašu ir antspaudu. Sąrašas pridedamas prie sutarties (Vežiojimo tvarkos 6 p).

Pagal Vežiojimo tvarkos 7 punktą, mokyklos administracija žinodama, kuriems mokiniams ir kokiam jų skaičiui reikės organizuoti pavėžėjimą į mokyklą ir atgal, tariausi su tėvais (globėjais), o jeigu jie negali, su privačiais asmenimis, kurie sutiktų vežioti mokinius į mokyklą ir atgal. Tėvo (globėjo),

privataus asmens automobilis turi būti techniškai tvarkingas, apdraustas privalomuoju civilinės atsakomybės draudimu.

Vežiojimo tvarkos 8 punkte nustatyta, jog mokyklos vadovas su prašymu dėl leidimo vežioti mokinius tėvu transportu kreipiasi į Švietimo skyrių. Švietimo skyrius, gavęs Keleivinio transporto komisijos pritarimą leidžia mokyklos vadovui su tėvais (globėjais), privačiais fiziniais asmenimis pasirašyti Mokinių vežiojimo tėvų (globėjų), privačiu transportu sutartį (1 priedas) mokslo metams. Prie sutarties pridedama automobilio techninio paso, civilinės atsakomybės draudimo sutarties, vairuotojo pažymėjimo kopijos, pavežamų mokinių sąrašas.

Pagal Vežiojimo tvarkos 10 punktą, dėl bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, specialiųjų ugdymosi poreikių asmenų iki 21 metų, kurių negali vežioti tėvai (globėjai), pavėžėjimo savivaldybė sudaro sutartis su privačiais asmenimis.

Už mokinių vežiojimą tėvų (globėjų), privačiu transportu mokama iš savivaldybės biudžeto lėšų (Vežiojimo tvarkos 13 p.).

Iš tyrimo metu gautų dokumentų nustatyta, jog 2019 m. gruodžio 17 d. Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba pažymoje Nr. *(duomenys neskelbtini)* dėl turinčio negalią Pareiškėjo Vaiko pateikė išvadą apie vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančių dėl išskirtinų gabumų) grupę, t. y. nustatytas kompleksinis sutrikimas: specifiniai mokymosi (skaitymo, rašymo, matematikos) sutrikimai, emocijų (nerimo spektro) sutrikimas. Vaikui nustatyti dideli specialieji ugdymosi poreikiai, pateikta išvada dėl specialiojo ugdymo skyrimo, t. y. rekomenduota pritaikyti bendrąsias programas, teikti logopedo, psichologo, socialinio pedagogo, specialaus pedagogo, mokytojo padėjėjo pagalbą.

Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2020 m. liepos 27 d. kreipėsi į Savivaldybės administracijos direktorę, prašydamas sudaryti sutartį dėl Vaiko vežiojimo nuosavu transportu nuo Vaiko gyvenamosios vietos ir atgal į Vilniaus Konservatoriją išlaidų kompensacijos. Iš byloje esančios medžiagos nustatyta, jog Vaikas šioje konservatorijoje mokosi nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. 2020 m. rugpjūčio 25 raštu savivaldybės Administracija atsisakė šį prašymą tenkinti, motyvuodama Švietimo įstatymo bei Vežiojimo tvarkos nuostatomis.

(duomenys neskelbtini) konservatorijos, kurioje mokosi Pareiškėjo Vaikas, nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. V-69 (toliau vadinama ir Konservatorijos nuostatai), 6 punkte nustatyta, jog Konservatorijos savininkas – valstybė. Savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Konservatorijos nuostatų 11 punkte nurodoma, jog Konservatorijos paskirtis – gimnazijos tipo konservatorija, skirta dėl išskirtinių gabumų muzikai turintiems specialiujų ugdymosi poreikių 15–18 metų mokiniams mokytis pagal specializuoto ugdymo krypties programas (pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos antrąją dalį ir akredituotą vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programą).

Kaip minėta pirmiau, mokinių, besimokančių bendrojo lavinimo įstaigose, vežiojimo paslaugų organizavimo atvejais įtvirtinti Švietimo įstatyme, kurio 36 straipsnio 2 dalyje reglamentuota, kad mokinių, kurie turi specialiujų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į mokyklą mokytis pagal bendrojo ugdymo programas (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), vežimą į mokyklą ir atgal organizuoja valstybinės ir savivaldybės mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas).

Tyrimo metu nustatyta, jog Konservatorijos savininkas yra ne Savivaldybė, todėl, remiantis minėtomis įstatymo nuostatomis, vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių bei negalinių savarankiškai atvykti į Vilniaus mieste esančią Konservatoriją, vežimo organizavimo pareiga tenka ne Savivaldybei, bet Konservatorijos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančiai institucijai (šiuo atveju – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai).

Nagrinėjamu atveju dėl Vaiko pavėžėjimo organizavimo Pareiškėjas turi teisę kreiptis į Švietimo mokslo ir sporto ministeriją, kuri pagal Švietimo įstatymo 36 straipsnio 2 dalies nuostatas įpareigota spręsti klausimus dėl vaiko vežimo į mokyklą, kurios savininko teisės ir pareigas įgyvendina.

Pažymėtina, jog vadovaujantis Švietimo įstatymo 34 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tais atvejais, kai pedagoginė psichologinė tarnyba pateikia rekomendacijas dėl vaiko ugdymosi bendrojo ugdymo ar specialiojoje mokykloje, mokiniui turi būti sudarytos sąlygos tokioje mokykloje mokytis.

Atkreiptinas dėmesys, jog pedagoginė psichologinė tarnyba įvertina vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininu aspektu ir teikia atitinkamas rekomendacijas dėl vaiko mokymosi, pritaikant bendrąsias ugdymo programas, vaiko mokymosi specializuotoje ugdymo įstaigoje ir kt. (Švietimo įstatymo 14 str. 3 d., Aprašo 7 p.).

Jau minėtoje Savivaldybės patvirtintoje Tvarkoje, nustatančioje vaikų vežiojimo nuosavu transportu kompensavimo tvarką bei atvejus, nustatyta, jog Savivaldybė kompensuoja minėtas išlaidas tais atvejais, kai tėvai Savivaldybei pateikia dokumentus, patvirtinančius būtinybę vaiką vežioti į kitoje savivaldybėje esančią mokymo įstaigą, jeigu Savivaldybėje nėra specialiųjų mokymo įstaigų (Vežiojimo tvarkos 5 p.).

Atkreiptinas dėmesys, jog, remiantis pirmiau aptartomis Švietimo įstatymo nuostatomis, teikti rekomendacijas dėl vaiko mokymosi specialioje mokymosi įstaigoje yra įgaliota pedagoginė psichologinė tarnyba (Švietimo įstatymo 14 str.).

Tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjo Vaikui Pedagoginė psichologinė tarnyba rekomendavo pritaikyti bendrąsias programas, teikti logopedo, psichologo, socialinio pedagogo, specialaus pedagogo, mokytojo padėjėjo pagalbą. Nagrinėjamu atveju 2019 m. gruodžio 17 d. Vilniaus pedagoginės psichologinės tarnybos pažymoje Nr. (*duomenys neskelbtini*) rekomendacijų dėl vaiko mokymosi specializuotoje mokymosi įstaigoje nėra pateikta.

Taigi iš aptarto teisinio reglamentavimo nustatyta, jog šiuo atveju rūpintis Vaiko vežimo organizavimu Švietimo įstatymo nuostatos įpareigoja ne Savivaldybę, bet mokyklos, kurioje Vaikas mokosi (Konservatorijos), teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją.

Atsižvelgiant į aptartą teisinį reglamentavimą bei tyrimo metu nustatytas aplinkybes, nėra pagrindo konstatuoti, jog Savivaldybė, atsisakydama kompensuoti Vaiko vežimo nuosavu transportu į kitoje savivaldybėje esančią Konservatoriją išlaidas, padarė pažeidimą, numatytą Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte.

Tyrimo metu nustatyta, jog Vaikas mokosi Konservatorijoje, t. y. mokymo įstaigoje, kurioje, be bendrojo lavinimo dalykų, mokiniai mokosi muzikinių dalykų. Pažymėtina, jog Konservatorijoje tenkinami vaikų, turinčių specialiuosius poreikius dėl jų išskirtinių gabumų muzikai, poreikiai.

Vilniaus rajono savivaldybėje ugdymo įstaigų, kuriose būtų tenkinami specialieji vaikų poreikiai dėl išskirtinių gabumų muzikai bei kartu mokoma bendrojo lavinimo dalykų, nėra.

Šiuo atveju Savivaldybei pareiga rūpintis vaiko vežimo į kitą savivaldybę išlaidų kompensavimu tektų tuo atveju, jeigu pagal Psichologinės tarnybos išvadas dėl vaiko specialiųjų poreikių (išskyrus dėl išskirtinių gabumų) Vaikui būtų rekomenduota mokytis specialiojoje ugdymo įstaigoje, kurioje būtų teikiama reikalinga pagalba (teikiama psichologinė, specialioji pedagoginė, specialioji ir socialinė pedagoginė pagalba ir kt.), jeigu Savivaldybėje tokios įstaigos nėra.

Tuo tarpu Savivaldybė, kurios teritorijoje gyvena Vaikas, neturi pareigos rūpintis vaikų, turinčių negalią, dėl kurios jie negali savarankiškai vykti į mokymo įstaigą, bei specialiuosius poreikius dėl išskirtinių gabumų, vežiojimo organizavimu tais atvejais, kai mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendina kitas subjektas (šiuo atveju – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija).

Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių, susijusių su galimai nepagrįstu duomenų apie Vaiko negalią bei sveikatos būklę rinkimu, vertinimas nepriskirtinas Lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai, todėl ši Pareiškėjo skundo dalis palikta nenagrinėta.

Dėl galimų asmens duomenų apsaugos pažeidimų Pareiškėjas turi teisę su skundu kreiptis į Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją (L. Sapiegos g. 17, 10312 Vilnius; tel. (8 5) 271 28 04, (8 5) 279 1445, el. p. ada@ada.lt).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu, 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundą dalį dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu pripažinti nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.
2. Skundą dalį dėl galimų asmens duomenų apsaugos pažeidimų palikti nenagrinėtu.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Savivaldybės administraciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė